

SWIATOWA SYTUACJA W DZIEDZINIE JAJ W 1960 ROKU I PERSPEKTYWY NA PRZYSZŁOŚĆ¹

Światowa produkcja jaj (bez Chin Ludowych) w latach pięćdziesiątych rozwijała się bardzo szybko i w roku 1959 wyniosła (szacunkowo) 12,2 mln ton, przekraczając o 40% średnią lat 1948—1952.

W okresie tym produkcja w Stanach Zjednoczonych A. P. właściwie nie uległa zmianie, a nawet, w porównaniu z rokiem 1948—1952, uległa w 1960 r. niewielkiej obniżce, jednocześnie spożycie na 1 mieszkańca wyraźnie zmalało. Wzrost produkcji światowej zawdzięczać należy innym krajom, których produkcja w 1959 roku przekroczyła o $\frac{2}{3}$ swój poziom z początku dziesięciolecia. Ogólna zatem produkcja światowa nie uległa zmianie w 1960 roku. W ZSRR i Wschodniej Europie wzrost produkcji jest nieustanny, natomiast zmniejsza się w analogicznym stopniu w Ameryce Północnej i zaledwie osiąga poziom 1959 roku (3,3 mln ton) w Europie Zachodniej. Odwrotnie, handel światowy rozwija się w dalszym ciągu głównie na skutek zwiększonego importu w niektórych krajach Europy Zachodniej, których dodatkowe zapotrzebowanie pokryły zwiększone dostawy z Europy Wschodniej i Izraela. Ogólnie biorąc, ceny w porównaniu z bardzo niskim poziomem 1959 roku, uległy wyższości.

Wzrost produkcji jaj w Europie Zachodniej uległ w 1960 roku zahamowaniu. Ze strony eksporterów zanotowano wyraźną niższą produkcję w Danii, podczas gdy w Holandii, która jest głównym dostawcą, jak również u innych eksporterów tego rejonu, produkcja nie przekroczyła w sposób uchwytany poziomu z 1959 roku. Spośród głównych krajów importujących rejonu Europy Zachodniej, które przedstawiają razem trzy czwarte handlu światowego jaj, gwałtowne tempo rozwoju produkcji, notowane już od 1956 roku jeszcze się wzmogło, dzięki gwałtownemu zwiększeniu produkcji jaj (o 11%) w NRF, a więc w kraju czołowego importera światowego. W Anglii, produkcja zmalała niemal w tym samym stopniu, co stanowi uderzające przeciwieństwo do sytuacji z lat ubiegłych, w których postęp był wyraźny. W pozostałych krajach importujących nie zanotowano żadnych wyraźnych zmian.

Stagnacja w produkcji jaj w Europie Zachodniej jest wywołana głównie przez rażąco niskie ceny jaj w 1959 roku. Na większości rynków notowania stopniowo niżkowały od 1956 roku, ale dzięki ulepszonym systemom produkcji można było wyrównać straty, aby nie załamać samej produkcji. Lecz w 1959 roku, w którym zapasy były specjalnie obfite, notowania w wielu krajach wykazały spadek do poziomu najniższego od czasu wojny i likwidowanie hodowli drobiu. Fakt podnoszenia się produkcji w NRF jeszcze w roku 1960, jak i w trzech latach poprzednich, zawdzięcza się prawdopodobnie nie tylko nieustannemu zwiększeniu się spożycia na 1 mieszkańca, lecz również systemowi dopłat wyrównawczych, zainicjowanych w 1956 roku dla zachęcenia producentów, gdyż zboża pastewne były droższe w NRF niż w większości krajów eksportujących jaja. Lecz na początku 1960 roku hodowlę drobiu zaczęto likwidować i w NRF.

U głównych dostawców zagranicznych dla Europy Zachodniej, to znaczy w trzech krajach eksportujących Europy Wschodniej (Bułgaria, Węgry i Polska) oraz Izraelu produkcja rozwija się w dalszym ciągu, jak to miało miejsce w ostatnich latach.

Zmiany zachodzące w produkcji w różnych krajach wywarły wyraźny wpływ na handel jaj w Europie Zachodniej. Ogólnie biorąc, dostawy głównych krajów

¹ Opracowano na podstawie „Bulletin Mensuel Économie of Statistique Agriculteurs” nr 3/1961.

eksportujących rejonu europejskiego zmalały około 6 do 7%, głównie na skutek znacznego cofnięcia się eksportu duńskiego. Z drugiej strony import do Anglii, która zakupuje zagranicą jedynie niewielkie ilości żywności, niemal się potroił w porównaniu z rokiem 1959. Szczególnie wzrosły zakupy pochodzące z Danii i Polski, jak również australijskie i z Unii Południowo-Afrykańskiej. Import wzrósł również znacznie we Włoszech, gdzie od wielu lat popyt podnosi się szybciej niż produkcja krajowa, która ostatnio prawdopodobnie uległa jednak niewielkiemu obniżeniu. Przeciwnie, NRF sprowadziła nieco mniej jaj niż w latach poprzednich, co stanowi wyraźne przeciwieństwo do tendencji lat ubiegłych, lecz ogólnie możliwości produkcyjne tego kraju wzrosły mniej niż o 6%.

Szacuje się, że import siedmiu głównych krajów — importerów Europy Zachodniej wzrósł o 6%. Zasoby wywozowe tego rejonu zmalały, co umożliwiło zwiększenie dostaw z Europy Wschodniej i Izraela. Trzy wspomniane kraje eksportujące Europy Wschodniej zwiększyły swoje dostawy o $\frac{1}{4}$, a Izrael o $\frac{1}{3}$ osiągając około 80 i 20 tys. ton. W Europie Zachodniej import pochodzący z tych krajów wzrósł nie tylko w Anglii i Włoszech, lecz również w NRF, gdzie zakupy jaj duńskich zmalały prawie do $\frac{1}{3}$.

W Stanach Zjednoczonych, jak również i w Kanadzie, produkcja zmalała. W Stanach Zjednoczonych produkcja jaj spadła do 3,68 mln ton w roku 1960 (w stosunku do 1959 roku spadek o 5%). Zjawisko to tłumaczy się głównie wybitnie niskim poziomem cen w 1959 roku. Łączy się to, między innymi, z zaznaczającą się od 12 lat tendencją malejącego spożycia na 1 mieszkańca, które spadło z 389 jaj rocznie w latach 1948—1952 do 325 w 1959 r.

W Kanadzie zahamowanie produkcji, która w 1959 r. przekroczyła o 4% średnią z lat 1948—1952, wywołane zostało głównie zmianą polityki podtrzymywania cen jaj, która nastąpiła w listopadzie 1959 roku. Program skupu jaj, po cenie ustalonej przez rząd, został zastąpiony przez system dopłat wyrównawczych, ograniczonych do 4 tys. tuzinów jaj klasy A (dużych lub extra-dużych) w stosunku rocznym na jednego producenta. To wywołało zmniejszenie hodowli drobiu w pierwszym kwartale 1960 roku w stosunku do analogicznego okresu w roku ubiegłym.

Produkcja ZSRR zwiększyła się nieco, osiągając 1,41 mln ton. Wśród krajów Dalekiego Wschodu Japonia osiągnęła rekordową wysokość produkcji, która obecnie jest czterokrotnie wyższa niż w początkach lat pięćdziesiątych. W związku z tym wzrósł japoński eksport jaj.

W dziedzinie handlu zagranicznego taki poważny importer, jak Wenezuela zakupiła więcej jaj w Polsce, ale ogółem sprowadziła mniej w 1960 niż w 1959 r., gdyż zmniejszyły się ilości otrzymywane z Kanady.

Ogólna niższa cen, która wystąpiła w 1959 r. na większości rynków — utrzymała się w pierwszym kwartale 1960 r. W NRF średnia cena importowa uległa obniżce w tym okresie o 8%, w porównaniu z niską ceną pierwszego kwartału 1959 r. Wiosną natomiast dało się już odczuć ogólne zahamowanie rozwoju produkcji i ceny zwykowały silniej niż rok temu. Na większości rynków średnie notowania w 1960 r. były wyższe, niż w 1959 r. Zwyzka ta dała się zauważyć w Anglii, gdzie notowania przekroczyły średnio od 12% do 20% ceny jaj z 1959 r. W NRF, przeciwnie, dzięki zwiększonej produkcji krajowej zwyzka była ograniczona.

W Danii, Holandii, w Anglii, w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych nieśność kur była słabsza na początku 1961 r. niż w roku poprzednim i produkcja jaj będzie aż do jesieni niższa od zeszłorocznej. Jednocześnie wyższe ceny, które miały miejsce w drugim kwartale 1960, będą miały niewątpliwie wpływ na powiększanie hodowli i ostatecznie w końcowych miesiącach 1961 roku produkcja jaj przekroczy poziom zeszłoroczny. W NRF liczba niosek nie zwiększyła się w 1960 r., a więc wzrost produkcji może się nie zaznaczyć tak silnie jak w latach ubiegłych. Produkcja w pierwszym kwartale 1960 roku zniżkowała i jest możliwe, że eksport z Europy Zachodniej nie przekroczy poziomu z roku poprzedniego. Przewiduje się, że popyt utrzyma się nadal, nie tylko w NRF, lecz również we Włoszech i w Szwajcarii. Możliwe, że w wielu krajach ceny spadną poniżej poziomu roku ubiegłego, w związku ze wzrostem produkcji zanotowanym w ostatnich miesiącach 1960 r., ale notowania międzynarodowe bez wątpienia nie będą niższe od średnich roku 1960.